

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO

Innspill - stortingsmelding om bærekraftige byer og sterke distrikter

Fylkestinget behandlet innspillet i sitt møte 5. oktober 2016.

Vedlagt følger fylkestingets behandling og vedtak.

Med vennlig hilsen

Hanne Østerdal
nærings- og utviklingssjef

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Hovedmottakere:

Kommunal- og moderniseringsdepartementet Postboks 8112 Dep 0032 OSLO

Vedlegg:

Innspill til stortingsmelding om bærekraftige byer og sterke distrikter DokID
764020

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
303/2016	Fylkesrådet	14.09.2016
135/2016	Fylkestinget	03.10.2016
	Komite for plan og økonomi	03.10.2016

Innspill til stortingsmelding om bærekraftige byer og sterke distrikter

Sammendrag

Regjeringen skal våren 2017 legge frem en stortingsmelding «Bærekraftige byer og sterke distrikter». Meldingen har hovedfokus på hvordan bærekraftig vekst og verdiskaping kan skapes gjennom å se på utvikling av byer og distrikter i sammenheng. I saken gis det innspill på tre av de fire temaene diskusjonsnotatet til regjeringen har tatt opp, og som berører Nordland.

Bakgrunn

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner vil våren 2017 legge frem en stortingsmelding om «Bærekraftige byer og sterke distrikter». I den forbindelse har han bedt om innspill fra kommuner og fylkeskommuner.

Frist for innspill er satt til september 2016. Det er også laget et eget nettsted: www.byerogdistrikter.no, hvor diskusjonsnotatet, innspill og annet vedrørende meldingen legges frem.

Problemstilling

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har fremmet et diskusjonsnotat i forbindelse med at de ber om innspill til stortingsmeldingen om «Bærekraftige byer og sterke distrikter». Ett av temaene: «Særlige utfordringer for hovedstadsregionen» omfattes ikke av Nordland fylkeskommunes innspill. På de tre øvrige temaene stiller KMD følgende spørsmål:

- 1. Vekstkraftige bo- og arbeidsmarkeder i hele landet**
 - Hvordan kan stat, kommuner og fylkeskommuner legge til rette for et konkurransedyktig næringsliv og tilgang på kompetent arbeidskraft i lokale arbeidsmarkeder med ulike utfordringer?
 - Hva kan gjøres for at boligmarkedet skal fungere bedre, i byene og i distriktene?
- 2. Distriktpolitikk under nye forutsetninger**
 - Hvordan kan den lokale verdiskapingen styrkes?

- Er det områder hvor lovgivning eller nasjonal politikk er til hinder for en forsvarlig utnyttning av ressursgrunnlaget i lokalsamfunnet?
 - Hvilke nasjonale interesser er det viktig å ivareta når det åpnes for økt utnyttning og verdiskaping basert på lokale ressurser?
 - På hvilken måte kan distriktskommunenes arbeid med lokal samfunnsutvikling, herunder inkludering av arbeidsinnvandrere, næringsutvikling og bærekraftig ressursutnyttning, styrkes?
3. **Samordnede løsninger og attraktive bymiljø**
- På hvilke områder er det spesielt behov for å sikre bedre samordning mellom sektorer og ulike lover og regelverk?
 - På hvilke områder er det behov for å utvikle et bedre og mer forpliktende samarbeid mellom forvaltningsnivåene for å sikre gjennomføringen av vedtatte planer samtidig som lokaldemokratiets handlingsrom og innflytelse styrkes?
 - Hvordan kan stat, kommune og fylkeskommune bidra til at en attraktiv og velfungerende by i større grad skaper ringvirkninger og bærekraftig vekst i sitt funksjonelle omland?
 - Hvordan kan staten bli en bedre samarbeidspartner for byene og bidra til å forsterke deres tiltak for å få klimautslippene ned, bokvaliteten opp og nytt liv i sentrum?

Vurderinger

Stortingsmeldingen legger rammer for innretningen på distrikts- og regionalpolitikken i Norge, herunder bruken av kap. 551 post 60, regionale utviklingsmidler, og er sentral for fylkeskommunens virksomhet. Norge er et land med store regionale ulikheter. Dette må gjenspeiles i meldingen gjennom at det legges til rette for gode distrikts- og regionalpolitiske virkemidler tilpasset regionenes utfordringer og muligheter.

Samtidig som innspill til denne stortingsmeldingen skal gis, pågår det et arbeid med kommune- og regionreform. Sentralt i forhold til begge prosessene, ligger at regionens rolle som samfunns- og næringsutvikler må styrkes. Det er et regionalt politisk ansvar å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, og regionalt nivå må gis tilstrekkelig legitimitet, ansvar og myndighet til å kunne fylle denne rollen. Områder og oppgaver som krever regionalt skjønn må legges til regionalt folkevalgt nivå, og det må legges sterkere forpliktelser til statlige etater i forhold til å følge opp regionale planer.

1. Vekstkraftige bo- og arbeidsmarkedsregioner i hele landet

Bo- og arbeidsmarkedsregioner

Nordland har 44 kommuner og 26 bo- og arbeidsmarkedsregioner (BA-regioner). 16 av BA-regionene består av en enkelt kommune og mange av disse er øykommuner. Sterke BA-regioner har også i Nordland stor betydning for regional utvikling. Geografiske forhold gjør det utfordrende å utvide bo- og arbeidsmarkedsregionene. Mulighetene for å redusere reisetiden innad i eksisterende BA-regioner og mellom de 10 regionsentrene i fylket vil være like viktig som utvidelse av selve BA-regionen i Nordland. I et stort eksport- og industrifylke som Nordland er det også viktig å inkludere næringslivets transportbehov i vurderingene rundt infrastruktur for samferdsel.

Det er et nasjonalt og regionalt mål at økningen i persontransport skal skje uten økt bilbruk. Bymiljøavtalene må utvides til også å omfatte mellomstore byer som Bodø. I tillegg til

tilrettelegging for gående og syklende, krever det økt satsing på kollektivtransport. Å få til lønnsom kollektivtransport er utfordrende i fylker med lav befolkningstetthet dersom ikke rammebetingelsene for kollektivtransport styrkes. Dette gjelder både busstilbud og tilrettelegging for pendling med jernbane (i Nordland er det ønskelig å videreutvikle Saltenpendelen og pendling på Nordlandsbanen mellom Trofors og Mo i Rana). I tillegg er ferge- og hurtigbåttilbudet viktig i arbeids- og fritidsreiser og må inngå som en del av kollektivtilbudet i BA-regionene.

Byutvikling

Med unntak for Tromsø og Bodø er byene i Nord-Norge definert som småbyer og småsentre. Byene i Nord-Norge skal fylle mange av de samme funksjonene som større byer i andre deler av landet og er en viktig infrastruktur for befolkning og næringsliv i landsdelen. Byene er også viktig i et nordområdeperspektiv og bidrar til at Norge i forhold til det øvrige nordområdet har en unik infrastruktur som gir Norge et internasjonalt konkurransefortrinn. Byutvikling bør derfor være et viktig tema i Norges nordområdestrategi.

En stor del av bypolitikken i Norge har rettet seg mot storbyregionene. Nord-Norge har ikke storbyregioner, men to byer (Tromsø og Bodø) som defineres som mellomstore byer. For å sikre en utvikling på linje med landet og styrke vår posisjon i nordområdene, bør Tromsø og Bodø omfattes av de samme virkemidlene som storbyregionene i landet. Dette vil kunne øke byenes attraktivitet gjennom økte investeringer og økt tilflytting.

De øvrige 9 regionsentrene i Nordland defineres nasjonalt som småbyregioner eller småsenterregioner. De 10 regionsentrene i Nordland skal fylle mange av de samme funksjonene i forhold til sitt omland som større byer gjør. Det er behov for en nasjonal politikk som også støtter opp om utviklingen av disse byene. Å satse på regionale sentra vil bidra til å skape vekst og utvikling i alle deler av landet, og redusere ulempene knyttet til sentralisering rundt storbyene.

Regionby-begrepet setter i utgangspunkt en nedre grense på 10 000 innbyggere. En slik grense vil i store deler av Norge være hensiktsmessig, mens den i andre deler av landet ikke vil være like god indikator for byens funksjon. Eksempelvis har fylkestinget i Nordland definert ti byer som regionsentre. Disse varierer i befolkningstall fra omlag 3000 til 45 000 innbyggere (i tettstedene). Byenes størrelse er representative for landets små byer og større tettsteder. Byer som Sandnessjøen, Fauske, Sortland, Brønnøysund, Svolvær og Leknes med under 10 000 innbyggere har stor betydning for sitt omland. Det er viktig å øke satsingen i disse regionsentrene for å sikre livskraftige regioner, og som innovasjonsarenaer for regionen, jfr. NIBR-rapport 2016-2 «Byene i Nordland som innovasjonssentra».

Destinasjonsutvikling i byene i Nordland er viktig for å styrke kundegrunnlaget for tjenester og opplevelser og utvikle urbane bymiljø. Særlig Svolvær kan vise til et tjenestetilbud og kulturtilbud langt utover størrelse på grunn av tilrettelegging for reiseliv.

Kompetanse

Utdanningsnivået i Nordland er lavere enn i resten av landet. Arbeidsmarkedet er også delt der de fleste stillinger som krever høyere utdanning finnes i offentlig sektor mens privat sektor i Nordland har det laveste utdanningsnivået i landet. En vesentlig strategi for å øke utdanningsnivået generelt, og spesielt legge til rette for utdanning næringslivet etterspør, har vært satsing på utdanningstilbud tilrettelagt for voksne. Desentraliserte og nettbaserte opplæringstilbud og fagopplæring i nært samarbeid med bedrifter er viktige tiltak, både for å

skaffe næringslivet kompetansen og sikre jobber og inntekt for de som i dag har en løseret tilknytning til arbeidslivet, slik som innvandrere.

Karriereveiledning for den enkelte og for samfunnet må være grunnpilaren i nasjonal kompetansepolitikk. Bedriftene må mobiliseres for større bevissthet om sitt kompetansebehov og gis veiledning om hvordan gap kan fylles gjennom opplæring av ansatte og gjennom rekruttering. I et fylke som Nordland er det avgjørende at karriereveiledning og opplæring skjer desentralisert. I Nordland har vi reetablert Forum for kompetanse og arbeidsliv i et samarbeid mellom arbeids- og næringslivet, utdanningsinstitusjonene, NAV, kommunene og fylkeskommunen for felles innsats for å styrke kompetansen i fylket og for mer helhetlig statistikk og analyser av kompetansebehovet.

Mobilisering for karriereveiledning og for arbeidslivets kompetansebehov er i dag sterkt underfinansiert. Fylkeskommunen har brukt regionale utviklingsmidler, men disse midlene kan kun brukes til prosjekter og ikke til drift. Det er behov for en statlig satsing på karrieresentre og desentraliserte studiesteder som er tilrettelagt for voksne i arbeid. Det er også behov for ressurser for å mobilisere næringslivet til kompetanseutvikling. For å stimulere til mer næringsrettet utdanning i Norge er det behov for aktører som jobber med å kartlegge konkrete behov for kompetanse i næringslivet, finne fram til mulige leverandører av utdanningstilbud og rekruttere studenter mv. til kurs. Dette krever dedikerte ressurser over et lengre tidsrom. Nordland tilbyr seg gjerne å være nasjonal pilot for en ordning med utdanningsmeglere, jfr Forskningsrådets ordning med kompetansemeglere for mobilisering til økt bruk av forskning i næringslivet.

Erfaring viser at kompetansetunge miljøer gir ringvirkninger for lokalsamfunnet, utdanningssektoren og næringslivet. Det er positivt at regjeringen nå ser på hvordan offentlige arbeidsplasser kan fordeles jevnere utover landet. Tidligere lokaliseringer av statlig virksomhet, som for eksempel Brønnøysundregistrene til Nordland, har vist betydningen det har for mindre byer at denne type arbeidsplasser finnes – både for byen og for omlandet. Selv om Nordland har et sterkt eksportrettet næringsliv, har vi en mindre privat servicesektor enn for landet som helhet og spesielt mangler vi arbeidsplasser innenfor forretningsmessig tjenesteyting.

Det er behov for bedre insentivordninger for å få forskning nyttiggjort i samfunnet. I dag er det ingen premiering/insentiver for samfunnskontakt/involvering av arbeids- og næringslivet. For et fylke med en geografi og et utdanningsnivå som Nordland er det også spesielt viktig at lærestedene utnytter de teknologiske mulighetene og utvikler utdanningstilbud av høy kvalitet og gjør dem tilgjengelig for studenter over hele landet. Virkemidler som offentlig PhD og nærings PhD gjennom Norges Forskningsråd må videreføres. Dette er et enkelt grep som styrker samspillet mellom arbeidsliv, høyere utdanning og forskning. En mer systematisk satsing på praksisorientert forskning vil være en styrke både for næringslivet og offentlig sektor.

Innovasjon

Når det gjelder innovasjon er det viktig at regionale analyser og vurdering av potensial i de ulike deler av landet blir lagt til grunn ved utforming av nasjonale og regionale innovasjonsvirkemidler. Regionene i Norge har ulike fortrinn for framtidig vekst. Dette må ligge til grunn for innretning av virkemidler. EU har utviklet en metodikk i smart spesialisering som gir et rammeverk for hvordan stat og regioner kan samhandle om utvikling. Smart spesialisering sier at alle regioner har forutsetninger for å utvikle seg ut fra regionens

egne unike forutsetninger (spesialisering). Smart spesialisering har oppmerksomhet på innovasjonsdrevet diversifisering (smart) med utgangspunkt i unike regionale styrker og eksperimentell læring. Dette fokuset legger grunnlaget for anbefaling om konsentrasjon av offentlige ressurser og virkemidler og på prioriteringer av noen utvalgte områder. Dette verktøyet bør kunne tas i bruk i Norge i større grad for å skape metoder og verktøy som tar de ulike delene av landet i bruk basert på videreutvikling av regionenes sterke sider.

Små og mellomstore byer er viktige sentre for regional næringsutvikling, og det er behov for å styrke byenes rolle som innovasjonssentra. Det bør samarbeides mellom lokalt, regionalt og nasjonalt nivå om å skape arenaer, møteplasser og nettverk for innovasjon og utvikling i de mindre byene. Innovasjonsselskaper, slik som næringshager, inkubatorer og kunnskapsparkeer kan ta en mer aktiv rolle enn i dag. Gi innovasjonsselskapene i oppdrag i å skape nettverk for næringsutvikling i sine regioner (ikke del av programmene til SIVA i dag).

Universitetscampus er viktig for mange små og mellomstore byer. Nord universitet er et eksempel på et universitet med desentralisert struktur. Dette er viktig for mange byer og regioner i landsdelen. Campus Helgeland er et eksempel på et campus som har ført til betydelig utvikling både i Rana og på Helgeland. Slike campus er gode arenaer som kan skape dynamikk, samspill mellom utdanning og næringsliv. Universitetene bør ha finansiering til å utvikle og drifte slike campus på strategisk viktige steder i regionene.

Boliger

Selv om mange kommuner er i gang med boligpolitisk planlegging, er det behov for å styrke arbeidet. Det er stor mangel på utleieboliger både i byene og i distriktene. Dette vanskeliggjør innpass for unge på boligmarkedet, rekruttering av arbeidskraft og integrering og inkludering av tilflyttere generelt og innvandrere spesielt.

Husbanken må fortsatt ha en sterk og positiv rolle i utviklingen av boligmarkedet, og må derfor få de nødvendige verktøy til å bistå kommunene i utviklingen av et boligmarked tilpasset de ulike forholdene i byene og i distriktene. God boligpolitikk er også viktig i forhold til folkehelsearbeidet og hvordan man klarer å legge til rette for gående, syklende og kollektivtrafikk. Både kommuner, fylkeskommuner og stat må legge de statlige retningslinjer for samordnet bo- areal og transportplanlegging til grunn for den videre utvikling.

Mye areal i Nordland er eid av staten gjennom Statskog og Opplysningsvesenets fond. Høyesterett har i dom av 2010 om tomtefesteinstruks stadfestet at staten ikke kan pålegge fondet å tilby boligfestere på fondets eiendommer mer gunstige betingelser enn det festekontrakten og tomtefesteloven ga anledning til. Den praktiske konsekvensen av dommen er at fondet i tomtefestesaker, både med hensyn til festeavgift og innløsning, følger de alminnelige reglene om tomtefeste. Dette har i mange distriktskommuner resultert i høye tomtekostnader. Kommunene opplever dette som et manglende samfunnsansvar fra et offentlig eid fond, og det bør vurderes om arealene bør overføres til kommunene.

2. Distriktpolitikk under nye forutsetninger

Et ressursbasert næringsliv

Norges rike naturressurser er basis for den nasjonale verdiskapingen. Ressursene finnes over hele landet og i stor grad i distriktene. En bærekraftig bruk av ressursene er betinget av levende lokalsamfunn i nærhet til ressursene.

Den kommende meldingen til Stortinget må fokusere mer på *hvordan* man på en bærekraftig måte kan opprettholde attraktive og levende samfunn også i spredtbygde områder. Dette er også viktig for den verdiskapingen som foregår sentralt på grunnlag av de ressurser som finnes i distriktene. Gode rammebetingelser for næringsliv, innovasjon og entreprenørskap er viktige, men også klimatiltak, stimulering av lokal identitet og fremme av folkehelse bør beskrives og konkretiseres. Det må være et likeverdig tjeneste- og velferdstilbud i hele landet, og staten må legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner har mulighet til å tilby tjenester av god kvalitet.

En sterk regional utvikling vil være avhengig av at det regionale ledd har og tar ansvar for viktige politiske utviklingsområder. For Nordland dreier dette blant annet om utviklingen innen de blå næringene, mineralforekomster, bærekraftig energi og reiseliv. Det er avgjørende for den regionale utviklingen at ansvaret for beslutninger om tillatelser innen disse politikkområdene tilligger et folkevalgt regionalt nivå. Utnyttelse av naturressursene må gi varige ringvirkninger for regionen disse befinner seg i.

Befolkningsutvikling

Befolkningsframskrivingen for Nordland viser i midlere alternativ at svært stor andel av befolkningen vil være over 67 år både i 2030 og 2040. I 2040 vil det ikke være en eneste kommune i Nordland hvor dette forholdet er mindre enn 0,3, dersom vi ikke gjennom blant annet distriktpolitikken legger til rette for at en større andel av unge voksne velger å bosette seg utenfor storbyregionene. En aldrende befolkning i kommunene vil påvirke alle sider ved samfunnet, og spesielt vil dette nødvendigvis skape behov for endringer i overføringen av midler til kommunene, og hvordan kommunene organiserer sitt arbeid innenfor tjenesteyting.

Både i byene og distriktene, har innvandring vært vesentlig for innbyggertallet og sysselsettingen de senere årene. Arbeidsinnvandring og flyktninger som bosettes bidrar til

befolkningsvekst og økt mangfold. Det må legges bedre til rette for at de ressursene disse menneskene representerer kan tas i bruk innenfor arbeidsliv og frivillig sektor.

Digital infrastruktur

Sentrale samfunnsfunksjoner er basert på digitale tjenester. For å få til næringsutvikling og fremstå som attraktive bosteder, er det avgjørende at den digitale infrastrukturen er godt utbygd. Dette er fortsatt en mangelvare i store deler av landet. Det er behov for å differensiere den statlige politikken for utbygging av digital infrastruktur. I tettbygde strøk, storbyer og for andre investeringer som kan løses gjennom et marked, kan nåværende politikk videreføres. I spredtbygde strøk må staten ta et hovedansvar for å sikre befolkning og næringsliv samme tilgang til digitale tjenester som resten av landet.

Nordland har et stort kraftoverskudd og er godt egnet for lokalisering av datasenterindustri og annen digital industri. For å kunne utnytte dette fortrinnet må det bygges ut industriell fiber over hele landet med koblinger til internasjonal fibernett. Industriell fiber er også avgjørende

for at de to universitetene i Nord-Norge skal kunne videreutvikle seg og ha muligheter til å delta i forskningsfronten på områder som krever tilgang på bigdata og stor datakapasitet.

Kommunene som utviklingsaktør

Med mange små kommuner vil det være behov for å styrke utviklingskompetansen i kommunene og samarbeidet mellom kommunene innen næringsutvikling, byutvikling, lokalsamfunnsutvikling og strategisk planlegging. Fylkeskommunen har her en viktig rolle som tilrettelegger og kompetansemiljø. Det er behov for virkemidler som muliggjør en langsiktig satsing for å utvikle kommunene til kompetente utviklingsaktører.

Virkemidler

I de siste årene har regjeringen gjennomført betydelige kutt i overføringer fra staten til regionalt utviklingsarbeid. Dette reduserer fylkeskommunens kapasitet til å bidra i store regionale løft der det ikke finnes andre kapitalsterke aktører som kan bidra med finansiering. I tillegg til at de regionale utviklingsmidlene må styrkes, er det behov for økt risikokapital. Differensiert arbeidsgiveravgift må opprettholdes som virkemiddel i distriktspolitikken.

3. Samordnede løsninger og attraktive bymiljø

Forpliktende plan

Fylkeskommunene har ansvar for å koordinere arbeidet med regional planlegging og utvikling. Samtidig med at det er et økende behov og krav om å se flere samfunnsområder i sammenheng for å få til en helhetlig planlegging, har det skjedd en økt spesialisering og fragmentering, særlig av statens regionale organisering, som gjør samordningsbehovene større og mer krevende. Dette setter store krav til sektorovergripende samarbeid og samarbeid mellom forvaltningsnivåene for å koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk. For å styrke det sektorovergripende samarbeidet er det behov for økte forpliktelser til deltakelse fra staten i gjennomføring av vedtatte planer.

Bymiljø- og byutviklingsavtaler er fremmet som tiltak for bedre samordning og effektivitet og en må se på hvordan disse kan omfatte flere områder, som for eksempel næringsutvikling, og også omfatte små byer. Eksempelvis bør klimahensyn ligge til grunn for planlegging også i distriktene, slik at det stimuleres til utslippsreducerende tiltak og planlegging utover det som gjøres gjennom eksisterende bymiljøavtaler med staten. En bedre samordnet bo, areal og transportplanlegging også utenfor de større byene vil kreve et tettere samarbeid mellom stat, fylke og kommune.

Mangfold

Attraktivitet må oppleves av alle grupper i befolkningen. Tilbud må derfor tilpasses behov og interesser slik at tilbudene fører til reell deltakelse, medvirkning og inkludering uavhengig av

sosioøkonomisk og sosiokulturelt ståsted. Lavterskel aktivitetstilbud som turveger, stier, turløyper, parker / aktivitetsparker og ulike nærmiljøanlegg i bo- og nærområder vet vi stimulerer alle grupper fysisk og sosialt, inkludert eldre, innvandrere og den store andel av befolkningen som bør bli mer fysisk aktive. Slik tilrettelegging vil bidra til sosial utjevning og redusere sosiale helseforskjeller.

Differensiert bruk av planbestemmelser er en forutsetning for at byer og tettsteder kan utvikle gode kvaliteter som tjener befolkningen best mulig. I dag er for eksempel de statlige planretningslinjene for barn og unges interesser enhetlige for hele landet uavhengig av sted og kontekst. Bygging i byene krever andre betingelser enn bygging i boligfelt. I byene er det viktig at barn og unge kan komme seg trygt og raskt ut til store og trygge friluftsområder. Behovet for lekeplasser utenfor døren er ikke like viktig.

Stedsutvikling

Det er behov for å tenke bredere i arbeidet med stedsutvikling, med sterkere samordning mellom kultur- og fritidsaktiviteter, folkehelse, boligbygging, næringsutvikling og transportløsninger. Utvikling av attraktive steder bør bygge opp under stedenes særegne kvaliteter og fortrinn, og arbeidet må ta inn over seg det økte mangfoldet i befolkningen og legge til rette for gode og inkluderende møtesteder.

Et viktig verktøy for å styrke småbyer er økt grad av fortetting. Dette må skje på en måte som sikrer nødvendige kvalitet inn i byutviklingen. Et nødvendige verktøy som et urbant jordskifte bør utvikles. Her har det nasjonale nivå et spesielt ansvar.

Flere byer har betydelige kulturminner. Når disse er godt integrert i bymiljø øker de stedets attraktivitet. Samtidig bidrar de til å fortelle om en kontinuitet og skape et grunnlag for identitet. Bærekraftige byer og steder hvor disse kvaliteten og verdiene er tatt vare på får en egen tiltrekningskraft og en større regional betydning. Attraktiv og aktivitetsfremmende utforming av bo- og nærmiljø er viktig folkehelsestrategi både i bymiljø og i distriktskommuner.

Arbeidet med utvikling av attraktive byer og bygdemiljø må også få frem de viktige fellesarenaene for innbyggerne. Byer og tettsteder trenger gode møteplasser og arenaer for kulturproduksjon og kulturopplevelser og arenaer for deltakelse (idrett, friluftsliv, frivillige organisasjoner). Gode arenaer stimulerer til aktivitet og entusiasme som igjen utvikler identitet og følelse av tilhørighet. Vi ser at biblioteker mange steder har mistet sin kraft som felles arenaer, spesielt i distriktene. Andre steder har bibliotekene skapt gode tilbud og svært tilgjengelige møteplasser og arenaer for involvering og inkludering. Det bør sees på hvorledes en i større grad kan utvikle bibliotekene i hele landet som gode fellesarenaer.

Konsekvenser

Saken har ingen administrative, miljømessige eller likestillingsmessige konsekvenser for

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkestinget i Nordland viser til diskusjonsnotat om hvordan få til vekst og utvikling i hele landet og vil gi følgende innspill til kommende stortingsmelding om «Bærekraftige byer og sterke distrikter».

1. Vekst og utvikling i hele landet krever stor grad av koordinering av oppgaver og virkemidler mellom forvaltningsnivåene og mellom privat og offentlig sektor. En omfattende styrking av det regionale politiske nivået er avgjørende for å oppnå dette. Regionalt nivå må gis legitimitet, ansvar og myndighet til å kunne fylle rollen som samfunns- og næringsutvikler. Områder og oppgaver som krever regionalt skjønn må legges til regionalt folkevalgt nivå, og det må legges sterkere forpliktelser til statlige etater i forhold til å følge opp regionale planer. De regionale utviklingsmidlene må styrkes for å sette regionene i stand til å ivareta rollen som samfunnsutvikler. Differensiert arbeidsgiveravgift må opprettholdes som virkemiddel i distriktpolitikken.
2. God infrastruktur er avgjørende for vekst. Geografiske forhold i Nordland tilsier at mulighetene for å redusere reisetiden innad i eksisterende BA-regioner og mellom de 10 regionsentrene i Nordland vil være like viktig som utvidelse av BA-regionene. Regionforstørring og tilrettelegging for bedre fremkommelighet og reduserte avstandskostnader for næringslivet må sees i sammenheng. Sentrale samfunnsfunksjoner er basert på digitale tjenester. For å få til næringsutvikling og fremstå som attraktive bosteder, er det avgjørende at den digitale infrastrukturen er godt utbygd. I spredtbygde strøk må staten ta et hovedansvar for å sikre befolkning og næringsliv samme tilgang til digitale tjenester som resten av landet.
3. Byene i Nord-Norge har samme betydning for sitt omland som større byer i andre deler av landet. I en nasjonal bypolitikk som skal gjelde for hele landet må funksjon ha større betydning enn befolkningsstørrelse. Særlig bør regionale sentres rolle som innovasjonsarenaer styrkes. Arbeidet med utlokalisering av statlige arbeidsplasser må konkretiseres, og regionale sentra bør prioriteres ved utlokaliseringer eller nyetableringer av statlig virksomhet. Byene i Nord-Norge bidrar til å posisjonere Norge i nordområdene gjennom en unik infrastruktur. Bypolitikk bør være et viktig område i arbeidet med ny nordområdestrategi. De to største byene i Nord-Norge bør omfattes av de samme virkemidlene som storbyregionene i landet. Dette vil styrke utviklingen i Nord-Norge og øke byenes attraktivitet gjennom økte investeringer og økt tilflytting.
4. Det er behov for å styrke kompetansen i arbeidslivet. Universitetene har en særlig viktig rolle som samfunnsaktører i Nord-Norge. Det er behov for bedre insentivordninger for samarbeid mellom FoU og næringsliv og universitetene må gis rammer for å kunne tilby desentralisert utdanning. Det er også behov for å mobilisere arbeidslivet til å satse på økt kompetanse. Dette vil kreve en statlig satsing på karrieresentre og desentraliserte studiesteder som er tilrettelagt for voksne i arbeid. For å stimulere til mer næringsrettet utdanning i Norge er det behov for aktører som jobber med å kartlegge konkrete behov for kompetanse i arbeidslivet, finne fram til mulige leverandører av utdanningstilbud og rekruttere studenter til kurs.
5. Det må være et likeverdig tjeneste- og velferdstilbud i hele landet, og staten må

legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner / regioner har mulighet til å tilby tjenester av god kvalitet. Den kommende meldingen til Stortinget må fokusere mer på *hvordan* man på en bærekraftig måte kan opprettholde attraktive og levende samfunn også i spredtbygde områder. Dette er også viktig for den verdiskapingen som foregår sentralt på grunnlag av de ressursene som finnes i distriktene. Gode rammebetingelser for næringsliv, innovasjon og entreprenørskap er viktige, men også klimatiltak, stimulering av lokal identitet og fremme av folkehelse bør beskrives og konkretiseres.

6. Med mange små kommuner vil det være behov for å styrke utviklingskompetansen i kommunene og samarbeidet mellom kommunene innen næringsutvikling, byutvikling, lokalsamfunnsutvikling og strategisk planlegging. Fylkeskommunen / regionen har her en viktig rolle som tilrettelegger og kompetansemiljø. Det er behov for en langsiktig og varig satsing for å styrke kommunene som utviklingsaktør.
7. Fylkestinget viser for øvrig til fylkesrådets vedlagte høringssvar i FRSAK 297/2016

Bodø den 14.09.2016

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Mona Fagerås
fylkesråd for næring
sign

14.09.2016 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

03.10.2016 Fylkestinget

Innstillinga fra komite for plan og økonomi ble lagt fram av saksordfører Grete Bang, Ap:

Fylkestinget i Nordland viser til diskusjonsnotat om hvordan få til vekst og utvikling i hele landet og vil gi følgende innspill til kommende stortingsmelding om «Bærekraftige byer og sterke distrikter».

1. Vekst og utvikling i hele landet krever stor grad av koordinering av oppgaver og virkemidler mellom forvaltningsnivåene og mellom privat og offentlig sektor. En omfattende styrking av det regionale politiske nivået er avgjørende for å oppnå dette. Regionalt nivå må gis legitimitet, ansvar og myndighet til å

kunne fylle rollen som samfunns- og næringsutvikler. Områder og oppgaver som krever regionalt skjønn må legges til regionalt folkevalgt nivå, og det må legges sterkere forpliktelser til statlige etater i forhold til å følge opp regionale planer. De regionale utviklingsmidlene må styrkes for å sette regionene i stand til å ivareta rollen som samfunnsutvikler. Differensiert arbeidsgiveravgift må opprettholdes som virkemiddel i distriktspolitikken.

2. God infrastruktur er avgjørende for vekst. Geografiske forhold i Nordland tilsier at mulighetene for å redusere reisetiden innad i eksisterende BA-regioner og mellom de 10 regionsentrene i Nordland vil være like viktig som utvidelse av BA-regionene. Regionforstørring og tilrettelegging for bedre fremkommelighet og reduserte avstandskostnader for næringslivet må sees i sammenheng. Sentrale samfunnsfunksjoner er basert på digitale tjenester. For å få til næringsutvikling og fremstå som attraktive bosteder, er det avgjørende at den digitale infrastrukturen er godt utbygd. I spredtbygde strøk må staten ta et hovedansvar for å sikre befolkning og næringsliv samme tilgang til digitale tjenester som resten av landet. Stortingsmelding 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver slår fast at nye regioner bør ha ansvar for bredbåndsutbyggingen. Fylkestinget påpeker viktigheten av at dette følges opp med en nasjonal økonomisk satsning.
3. Byene i Nord-Norge har samme betydning for sitt omland som større byer i andre deler av landet. I en nasjonal bypolitikk som skal gjelde for hele landet må funksjon ha større betydning enn befolkningsstørrelse. Særlig bør regionale sentres rolle som innovasjonsarenaer styrkes. Arbeidet med utlokalisering av statlige arbeidsplasser må konkretiseres, og regionale sentra bør prioriteres ved utlokaliseringer eller nyetableringer av statlig virksomhet. Byene i Nord-Norge bidrar til å posisjonere Norge i nordområdene gjennom en unik infrastruktur. Bypolitikk bør være et viktig område i arbeidet med ny nordområdestrategi. De to største byene i Nord-Norge bør omfattes av de samme virkemidlene som storbyregionene i landet. Dette vil styrke utviklingen i Nord-Norge og øke byenes attraktivitet gjennom økte investeringer og økt tilflytting.
4. Det er behov for å styrke kompetansen i arbeidslivet. Universitetene har en særlig viktig rolle som samfunnsaktører i Nord-Norge. Det er behov for bedre insentivordninger for samarbeid mellom FoU og næringsliv og universitetene må gis rammer for å kunne tilby desentralisert utdanning. Det er også behov for å mobilisere arbeidslivet til å satse på økt kompetanse. Dette vil kreve en statlig satsing på karrieresentre og desentraliserte studiesteder som er tilrettelagt for voksne i arbeid. For å stimulere til mer næringsrettet utdanning i Norge er det behov for aktører som jobber med å kartlegge konkrete behov for kompetanse i arbeidslivet, finne fram til mulige leverandører av utdanningstilbud og rekruttere studenter til kurs.
5. Det må være et likeverdig tjeneste- og velferdstilbud i hele landet, og staten må legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner / regioner har mulighet til å tilby tjenester av god kvalitet. Den kommende meldingen til Stortinget må fokusere mer på *hvordan* man på en bærekraftig måte kan opprettholde attraktive og levende samfunn også i spredtbygde områder. Dette er også viktig for den verdiskapingen som foregår sentralt på grunnlag av de ressursene som finnes i distriktene. Gode rammebetingelser for næringsliv, innovasjon og entreprenørskap er viktige, men også klimatiltak, stimulering av lokal identitet og fremme av folkehelse bør beskrives og konkretiseres.

6. Med mange små kommuner vil det være behov for å styrke utviklingskompetansen i kommunene og samarbeidet mellom kommunene innen næringsutvikling, byutvikling, lokalsamfunnsutvikling og strategisk planlegging. Fylkeskommunen / regionen har her en viktig rolle som tilrettelegger og kompetansemiljø. Det er behov for en langsiktig og varig satsing for å styrke kommunene som utviklingsaktør.
7. Fylkestinget viser for øvrig til fylkesrådets vedlagte hørings svar i FRS AK 297/2016.

Votering i plenum

Komiteinnstillinga enstemmig vedtatt 43 stemmer (1Frp permisjon, 1Ap utbytte).

FT 135/2016

Vedtak

Fylkestinget i Nordland viser til diskusjonsnotat om hvordan få til vekst og utvikling i hele landet og vil gi følgende innspill til kommende stortingsmelding om «Bærekraftige byer og sterke distrikter».

1. Vekst og utvikling i hele landet krever stor grad av koordinering av oppgaver og virkemidler mellom forvaltningsnivåene og mellom privat og offentlig sektor. En omfattende styrking av det regionale politiske nivået er avgjørende for å oppnå dette. Regionalt nivå må gis legitimitet, ansvar og myndighet til å kunne fylle rollen som samfunns- og næringsutvikler. Områder og oppgaver som krever regionalt skjønn må legges til regionalt folkevalgt nivå, og det må legges sterkere forpliktelser til statlige etater i forhold til å følge opp regionale planer. De regionale utviklingsmidlene må styrkes for å sette regionene i stand til å ivareta rollen som samfunnsutvikler. Differensiert arbeidsgiveravgift må opprettholdes som virkemiddel i distriktspolitikken.
2. God infrastruktur er avgjørende for vekst. Geografiske forhold i Nordland tilsier at mulighetene for å redusere reisetiden innad i eksisterende BA-regioner og mellom de 10 regionsentrene i Nordland vil være like viktig som utvidelse av BA-regionene. Regionforstørring og tilrettelegging for bedre fremkommelighet og reduserte avstandskostnader for næringslivet må sees i sammenheng. Sentrale samfunnsfunksjoner er basert på digitale tjenester. For å få til næringsutvikling og fremstå som attraktive bosteder, er det avgjørende at den digitale infrastrukturen er godt utbygd. I spredtbygde strøk må staten ta et hovedansvar for å sikre befolkning og næringsliv samme tilgang til digitale tjenester som resten av landet. Stortingsmelding 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver slår fast at nye regioner bør ha ansvar for bredbåndsutbyggingen. Fylkestinget påpeker viktigheten av at dette følges opp med en nasjonal økonomisk satsning.
3. Byene i Nord-Norge har samme betydning for sitt omland som større byer i

andre deler av landet. I en nasjonal bypolitikk som skal gjelde for hele landet må funksjon ha større betydning enn befolkningsstørrelse. Særlig bør regionale sentres rolle som innovasjonsarenaer styrkes. Arbeidet med utlokalisering av statlige arbeidsplasser må konkretiseres, og regionale sentra bør prioriteres ved utlokaliseringer eller nyetableringer av statlig virksomhet. Byene i Nord-Norge bidrar til å posisjonere Norge i nordområdene gjennom en unik infrastruktur. Bypolitikk bør være et viktig område i arbeidet med ny nordområdestrategi. De to største byene i Nord-Norge bør omfattes av de samme virkemidlene som storbyregionene i landet. Dette vil styrke utviklingen i Nord-Norge og øke byenes attraktivitet gjennom økte investeringer og økt tilflytting.

4. Det er behov for å styrke kompetansen i arbeidslivet. Universitetene har en særlig viktig rolle som samfunnsaktører i Nord-Norge. Det er behov for bedre insentivordninger for samarbeid mellom FoU og næringsliv og universitetene må gis rammer for å kunne tilby desentralisert utdanning. Det er også behov for å mobilisere arbeidslivet til å satse på økt kompetanse. Dette vil kreve en statlig satsing på karrieresentre og desentraliserte studiesteder som er tilrettelagt for voksne i arbeid. For å stimulere til mer næringsrettet utdanning i Norge er det behov for aktører som jobber med å kartlegge konkrete behov for kompetanse i arbeidslivet, finne fram til mulige leverandører av utdanningstilbud og rekruttere studenter til kurs.
5. Det må være et likeverdig tjeneste- og velferdstilbud i hele landet, og staten må legge til rette for at kommuner og fylkeskommuner / regioner har mulighet til å tilby tjenester av god kvalitet. Den kommende meldingen til Stortinget må fokusere mer på *hvordan* man på en bærekraftig måte kan opprettholde attraktive og levende samfunn også i spredtbygde områder. Dette er også viktig for den verdiskapingen som foregår sentralt på grunnlag av de ressursene som finnes i distriktene. Gode rammebetingelser for næringsliv, innovasjon og entreprenørskap er viktige, men også klimatiltak, stimulering av lokal identitet og fremme av folkehelse bør beskrives og konkretiseres.
6. Med mange små kommuner vil det være behov for å styrke utviklingskompetansen i kommunene og samarbeidet mellom kommunene innen næringsutvikling, byutvikling, lokalsamfunnsutvikling og strategisk planlegging. Fylkeskommunen / regionen har her en viktig rolle som tilrettelegger og kompetansemiljø. Det er behov for en langsiktig og varig satsing for å styrke kommunene som utviklingsaktør.
7. Fylkestinget viser for øvrig til fylkesrådets vedlagte høringsvar i FRSAK 297/2016.

Vedlegg

Tittel

Innvitasjon til innspill - stortingsmelding om bærekraftige byer og sterke distrikter

DokID

617325

Innspill til stortingsmelding om bærekraftige byer og sterke distrikter

722334

